PETRU NEIESCU
(1927–2020)

În 23 martie 2020, comunitatea ştiinţifică a Institutului de Lingvistică şi Istorie Literară „Sextil Puşcariu” al Academiei Române a pierdut încă un membru remarcabil, prin trecerea în eternitate a lui Petru Neiescu, cercetător ştiinţific I, doctor în filologie, a cărui dispariţie a avut loc cu câteva luni înainte de a fi împlinit nouăzeci şi trei de ani.

Petru Neiescu s-a născut la 1 august 1927, în localitatea Berzasca, pe malul Dunării, în judeţul Caraş-Severin. Urmează şcoala primară în satul natal, iar liceul, la Orşova şi Timişoara. Studiile universitare le urmează la Facultatea de Filologie din Cluj (1947–1951), fiind angajat încă din ultimul an de studenţie ca preparator, apoi ca asistent la Facultatea de Filologie a Universităţii „Victor Babeş” (1951–1953), iar între anii 1957–1959, a fost numit lector la Universitatea „Bolyai” din Cluj, unde a predat cursul de *Dialectologie generală şi românească* şi un curs special de *Fonetică generală şi de fonologie*. La 1 iunie 1951, cu ocazia înfiinţării Filialei din Cluj a Academiei Române, Petru Neiescu optează pentru activitatea de cercetare în cadrul Institutului de Lingvistică, la secţia dialectologie-geografie lingvistică, unde parcurge cu succes toate treptele carierei de cercetător, de la postul de preparator, până la cel de cercetător ştiinţific gr. I, desfăşurând în continuare, pentru o perioadă în paralel cu activitatea de cercetare, şi activitate didactică.

Şi-a luat doctoratul în ştiinţe filologice în anul 1974, la Universitatea din Bucureşti (conducător ştiinţific: acad. Alexandru Rosetti), cu teza *Vocalismul dialectului aromân din Albania şi din R. S. Macedonia*. Lucrarea a fost întocmită pe baza unui material lingvistic inedit, cules personal de către autor din aceste ţări, şi a adus în discuţie nomadismul păstorilor aromâni din Albania, autorul considerând că numele diverselor grupuri de păstori nomazi cum sunt *fărşeroţii*, *căstrăneoţii*, *voscopolenii*, *gârvenii*, *pisudrenii* etc. derivă din denumirile unor localităţi din Grecia, care au fost distruse în diverse perioade istorice şi pe care locuitorii lor au fost obligaţi să le părăsească pentru a-şi salva vieţile, ale lor şi ale familiilor lor.

Activitatea de cercetător a lui Petru Neiescu este bogată şi diversificată. A fost un om dedicat profesiei, unul dintre specialiştii reputaţi în domeniul dialectologiei, geografiei lingvistice şi al foneticii experimentale, lucrând, la începutul activităţii sale, sub directa îndrumare a lui Emil Petrovici şi publicând împreună cu acesta, mai multe studii şi articole de fonetică, fonologie, lingvistică generală şi dialectologie (de exemplu, *Un ou deuxphonèmes? Le cas des phonèmes consonantiques diésés et bémolisés finales du roumain*, în „Revue roumaine de linguistique” (RRL), IV, 1959, nr. 1, p. 9−16; *Persistance des îlots linguistiques. Constatations faites à l'occasion de nouvelles enquêtes dialectale schez les Istro-roumains, les Megleno-roumains et les Aroumains*, în RRL, X, 1965, nr. 4, p. 351−374). A publicat peste 100 de lucrări personale sau colective (volume, studii, articole, recenzii) din domeniul dialectologiei şi al geografiei lingvistice, al istoriei limbii, al foneticii şi fonologiei şi a prezentat numeroase comunicări ştiinţifice şi conferinţe la sesiuni ale Academiei Române, la congrese şi simpozioane naţionale şi internaţionale. A susţinut conferinţe publice privitoare la dialectele româneşti din sudul Dunării, al căror studiu a fost una din preocupările sale constante. Pentru cercetarea graiurilor dialectului dacoromân, a participat la anchete dialectale din diferite zone ale ţării cum sunt Valea Bistriţei–Bicaz, Valea Jiului, Valea Sebeşului, Porţile de Fier, Ţara Haţegului şi din sate cu populaţie românească din zona locuită de ceangăii din Moldova.

În calitate de autor, Petru Neiescu a publicat lucrările *Mic atlas al dialectului aromân din Albania şi din Fosta Republică Iugoslavă Macedonia* (1997) şi *Dicţionar al dialectului istroromân*, vol. I–IV (2014–2020).

Un merit deosebit al dialectologului Petru Neiescu a fost acela de a susţine şi de a participa la elaborarea, în calitate de coautor, alături de Teofil Teaha, Ion Ionică, Valeriu Rusu, Grigore Rusu şi Ionel Stan, a *Chestionarului Noului Atlas lingvistic român* (1958), pe baza căruia s-a trecut la elaborarea a şapte

BDD-A32500 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:31 UTC)

atlase pentru cele şapte provincii istorice şi unul pentru dialectele româneşti din Peninsula Balcanică, atlase a căror elaborare a revenit colectivelor de dialectologie din Cluj (Banat, Maramureş, Transilvania), Bucureşti (Oltenia, Muntenia şi Dobrogea), Iaşi (Moldova şi Bucovina)şi Timişoara (Crişana).

Petru Neiescu este, de asemenea, coautor al *Atlasului lingvistic român, pe regiuni – Maramureş*, vol. I–IV (1969–1997), alături de Grigore Rusu şi Ionel Stan, şi coordonator al *Atlasului lingvistic român, pe regiuni, Banat*, vol. I–V (1980 – 2011), elaborat împreună cu Eugen Beltechi, Ioan Faiciuc şi Nicolae Mocanu. A colaborat la redactarea primelor două volume din *Atlasul lingvistic român II, serie nouă* (1956), a volumului I al *Micului atlas lingvistic român II, serie nouă* (1956), fiind şi colaborator la *Atlasul lingvistic al graiului ceangău din Moldova*, vol. I şi II (Budapesta, 1991). Tot în domeniul dialectologiei şi geografiei lingvistice, Petru Neiescu a înfiinţat, imediat după 1989, Societatea Română de Dialectologie, sub egida căreia a iniţiat şi a făcut cercetări de teren pentru *Atlasul lingvistic român. Graiurile dintre Morava, Dunăre şi Timoc*, împreună cu Eugen Beltechi, Nicolae Mocanu şi Ioan Faiciuc (atlas din care au apărut în acest an două volume, la Editura Academiei Române). De asemenea, a colaborat la *Dicţionarul limbii române literare contemporane*, vol. I–IV (1955–1957).

Numeroasele sale studii şi articole au apărut în publicaţii de prestigiu, cum sunt „Cercetări de lingvistică" (CL), „Revue roumaine de linguistique" sau „Studii şi cercetări lingvistice" (SCL), abordând în special probleme de fonetică şi fonologie istorică şi dialectală (de exemplu, *Contribuţii la studiul variaţiei de durată a fonemelor limbii române*, în CL, I, 1956, p. 64–78; *Există legătură între cantitate şi accent? Observaţii asupra cuvintelor de origine românească din limba maghiară şi asupra celor de origine maghiară din limba română*, în CL, III, 1958, nr. 1, p. 135–142; *Pentru un dicţionar istroromân*, în SCL, XXVII, 1976, nr. 5, p. 529–535).

Fiind preocupat de fonetica experimentală (a cercetat variaţiile de durată a fonemelor limbii române în timpul vorbirii şi reflectarea acestora în împrumuturi dintre limbi cu structuri diferite), Petru Neiescu a contribuit la modernizarea laboratorului de fonetică experimentală din cadrul institutului, prin achiziţionarea de aparatură nouă (laboratorul, primul din ţară, a fost creat de Iosif Popovici, în 1920) şi, ca urmare a înregistrărilor de texte dialectale pe benzi magnetice, a realizat o *Arhivă fonogramică a limbii române*, cu texte dialectale dacoromâne, înregistrate personal în Banat, Maramureş, Transilvania, şi cu texte aromâne, meglenoromâne şi istroromâne, înregistrate în Albania, Macedonia şi Istria (este unica arhivă fonogramică privitoare la cele trei dialecte româneşti sud-dunărene, aflată în posesia Institutului de Lingvistică şi Istorie Literară „Sextil Puşcariu" al Academiei Române).

A fost colaborator la *Atlasul limbilor Europei*, participând la anchete individuale sau colective în satele din Banat, Maramureş şi Transilvania, în vederea adunării materialului dialectal din reţeaua ALE.

A participat la schimburi interacademice în ţări precum Polonia, Albania, Cehoslovacia, URSS şi Iugoslavia. A obţinut, prin concurs, burse de specializare în fonetică (Franţa, 1965), şi în dialectologie şi geografie lingvistică (Franţa, 1972–1973).

A fost membru în comitetul de redacţie al revistei „Cercetări de lingvistică" (din 1957, până la încetarea apariţiei ei), redactor responsabil adjunct al acestei reviste (1972–1976, perioadă în care a existat această funcţie), membru al comitetului de redacţie al revistei „Dacoromania" (din 1994), membru al Consiliului Ştiinţific al Institutului de Lingvistică şi Istorie Literară (de la înfiinţarea lui, până la pensionare).

Petru Neiescu a fost decorat cu medalia Meritul Ştiinţific (1966) şi i s-a decernat Premiul „Timotei Cipariu" al Academiei Române (1974).

Prin această rememorare, am evocat figura unui cercetător în sensul cel mai deplin al cuvântului, care şi-a făcut cu pasiune, de-a lungul întregii sale vieţi, datoria. Păşind în eternitate, cercetătorul Petru Neiescu se alătură unei pleiade de personalităţi ale lingvisticii clujene, care au îmbogăţit patrimoniul cercetării lingvistice româneşti şi universale prin contribuţii remarcabile.

ROZALIA COLCIAR
Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară
„Sextil Puşcariu" al Academiei Române
Cluj-Napoca, str. E. Racoviţă,21
rozaliac@yahoo.com

BDD-A32500 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:31 UTC)